

(CARABIDAE COLEOPTERA)

Jan Farkač

V různých pracích jsou často na čeledi Carabidae prováděny synekologické výzkumy, a to proto, že druhy této čeledi jsou velmi citlivé na změny prostředí. Druhové spektrum a četnost populací se tedy mění v závislosti na těchto změnách.

Proto je pro analýzu antropogenních vlivů nutné průběžné sledování těchto faktorů. První ucelený přehled fauny střevlíkovitých Prahy vypracovali (JELÍNEK, BÍLÝ). Shromáždili údaje o 299 druzích této čeledi, jež se vyskytovaly na území Velké Prahy a širšího okolí. Nálezy rozdělili do tří období: 1/ výskyt do roku 1920, 2/ výskyt v letech 1920-1950, 3/ výskyt v letech 1950-1980. Dále druhy rozdělili podle jejich ekologických nároků do několika skupin, a v těchto skupinách srovnávali výskyt druhů s vývojem daného biotopu.

Materiál a metodika

Svůj průzkum jsem prováděl na území severovýchodního okraje Prahy během let 1982 a 1983. Sebral jsem 3581 exemplářů v 73 druzích, patřících do 23 rodů. Sběry byly prováděny individuálně a to na následujících lokalitách:

1. Březiněves - v polích v okolí pramene přítoku Třeboradického potoka
2. Ctěnice - hranice listnatého lesa a travnaté louky
3. Ďáblice - Ďáblický háj (smíšený les)
4. Letňany - neobdělávaná polní plocha mezi poli
5. Letňany - podmáčená část neobdělávaného pole v blízkosti smíšeného remízku (v přehledu druhů označeno Letňany +)
6. Miškovice - listnatý vlhký háj v okolí Červenomlýnského potoka
7. Prosek - poloruderální plocha
8. Slovanka - poloruderální plocha s řídkým porostem akátu
9. Střížkov - poloruderální plocha v blízkosti silnice

Všechny lokality leží v nadmořské výšce 210 až 350 m.

V přehledu druhů uvádím počet nalezených exemplářů, místa výskytu

a měsíce, kdy byl druh sbírán. V případě, že se druh vyskytl jen v jednom roce, je rok uveden.

Přehled zjištěných druhů

1. *Carabus granulatus* L. - 61 ex. - Ctěnice, Miškovice. III. - IV.
2. *Carabus intricatus* L. - 55 ex. - Letňany, Prosek, Slovanka.
III. - VI., IX. - XI.
3. *Leistus ferrugineus* (L.) - 33 ex. - Letňany, Prosek, Slovanka,
Střížkov. IV. - VI., IX. - X.
4. *Nothiophilus palustris* (Duft.) - 63 ex. - Ďáblice, Letňany, Prosek,
Střížkov. IV. - VI., VIII. - X.
5. *Nothiophilus pusillus* G.R.Water. - 1 ex. - Letňany +. IV.1983.
6. *Elaphrus riparius* (L.) - 100 ex. - Březiněves, Letňany +. IV. - VI.
7. *Loricera pilicornis* (F.) - 56 ex. - Březiněves, Letňany +, Miškovice,
Prosek, Slovanka. III. - VI., VIII. - X.
8. *Clivina fossor* (L.) - 1 ex. - Letňany. IV.1983.
9. *Bembidion articulatum* (Panz.) - 27 ex. - Březiněves, Letňany +.
IV., V., X.
10. *Bembidion dentellum* (Thumb.) - 7 ex. - Březiněves. V. - VI.
11. *Bembidion femoratum* Sturm. - 47 ex. - Letňany, Prosek. V. - VI..
VIII. - XI.
12. *Bembidion guttula* (F.) - 2 ex. - Březiněves. IV.1983.
13. *Bembidion lampros* (Herbst.) - 91 ex. - Březiněves, Ďáblice, Letňany,
Prosek. IV. - VI., VIII. - X.
14. *Bembidion lunulatum* (Fourcroy) - 22 ex. - Březiněves, Letňany +.
IV. - VI.,
15. *Bembidion properans* Steph. - 55 ex. - Letňany, Prosek. III. - VI.,
VIII. - X.
16. *Bembidion quadrimaculatum* (L.) - 128 ex. - Letňany, Prosek, Střížkov.
IV. - VI., VIII. - X.
17. *Bembidion quinquestriatum* Net. - 6 ex. - Prosek, Střížkov. V., VII.,
VIII.1982.
18. *Bembidion tetracolum* Say - 7 ex. - Březiněves, Prosek. III., IX.-X.
19. *Bembidion tetragrammum illigeri* Net. - 134 ex. - Březiněves, Letňany +.
IV. - VI., IX.
20. *Bembidion varium* (Oliv.) - 52 ex. - Březiněves, Letňany +. IV. - VI.
21. *Trechus quadristriatum* (Schränk) - 122 ex. - Letňany, Prosek, Slovanka.
III. - VI., VIII. - X.
22. *Chlaenius vestitus* (Payk.) - 2 ex. - Letňany +. VI.1983.

23. *Badister bipustulatus* (F.) - 2 ex. - Březiněves. IV.1982.
24. *Badister lacertosus* Sturm. - 1 ex. - Miškovice. IV.1983.
25. *Licinus depressus* (Payk.) - 3 ex. - Prosek, Slovanka. IX.1982.
26. *Anisodactylus binotatus* (F.) - 5 ex. - Ctěnice, Letňany. III. - IV.
27. *Anisodactylus signatus* (Panz.) - 6 ex. - Letňany. III. - V.1983.
28. *Harpalus aeneus* (F.) - 222 ex. - Ctěnice, Letňany, Prosek. III. - VI., VIII. - X.
29. *Harpalus atratus* Latr. - 72 ex. - Březiněves, Letňany, Prosek, Slovanka, Střížkov. IV. - VI., VIII. - X.
30. *Harpalus azureus* (F.) - 2 ex. - Prosek, Střížkov. IX.
31. *Harpalus distinguendus* (Duft.) - 314 ex. - Březiněves, Ďáblice, Letňany, Prosek, Slovanka. III. - VI., VIII. - X.
32. *Harpalus honestus* (Duft.) - 6 ex. - Letňany, Prosek. III. - IV.1983.
33. *Harpalus puncticeps* (Steph.) - 1 ex. - Prosek. VI.1983.
34. *Harpalus rufipes* DeGeer - 226 ex. - Ďáblice, Letňany, Prosek, Slovanka. IV. - VI., VIII. - X.
35. *Harpalus rufitarsis* (Duft.) - 1 ex. - Prosek. V.1982.
36. *Harpalus rupicola* Sturm. - 78 ex. - Letňany, Prosek. IV. - VI., IX.
37. *Harpalus seladon* Schaub. - 80 ex. - Ctěnice, Letňany, Slovanka, Prosek. IV. - VI., VIII. - IX.
38. *Dicheirotichus rufithorax* (C.R.Sahlb.) - 6 ex. - Letňany, Prosek. III. - V. 1982.
39. *Bradycellus collaris* (Payk.) - 1 ex. - Prosek. VI.1983.
40. *Bradycellus harpalinus* (Aud.- Serv.) - 15 ex. - Letňany, Prosek, Slovanka. IV. - V., VIII. - IX.
41. *Acupalpus meridianus* (L.) - 108 ex. - Letňany, Prosek. III. - VI., IX. - X.
42. *Amara aenea* (DeGeer) - 9 ex. - Březiněves, Letňany, Prosek. V. - VI.
43. *Amara apricaria* (Payk.) - 2 ex. - Letňany, Prosek. VI., X.
44. *Amara aulica* (Panz.) - 11 ex. - Ctěnice, Letňany, Prosek. IV., VI., IX. - X.
45. *Amara bifrons* (Gyll.) - 1 ex. Letňany. VI.1983.
46. *Amara convexiuscula* (Marshall) - 6 ex. - Ďáblice, Letňany, Prosek. III. - IV., IX. - X.
47. *Amara cursitans* (Zimm.) - 12 ex. - Letňany, Prosek. V. - VI.
48. *Amara eyrinota* (Panz.) - 29 ex. - Letňany, Prosek. III. - IV., IX. - X.
49. *Amara familiaris* (Duft.) - 14 ex. - Ctěnice, Letňany, Prosek. IV., VIII. - IX., XI.
50. *Amara ingenua* (Duft.) - 1 ex. - Letňany. IV.1983.

51. *Amara litorea* G.G.Thoms. - 2 ex. - Prosek. IV.1983.
52. *Amara montivaga* Sturm. - 1 ex. - Prosek. IV.1983.
53. *Amara municipalis* (Duft.) - 25 ex. - Letňany, Prosek. IV., VI., VIII., X.
54. *Amara ovata* (F.) - 3 ex. - Letňany, Prosek. IV., X.
55. *Amara sabulosa* (Aud.- Serv.) - 1 ex. - Prosek. IX.1982.
56. *Amara similata* (Gyll.) - 3 ex. - Letňany, Prosek. V. - VI.
57. *Stomis pumicatus* Panz. - 38 ex. - Březiněves, Letňany, Miškovice, Prosek, Slovanka. III. - VI., IX.
58. *Pterostichus cupreus* (L.) - 217 ex. - Březiněves, Ďáblice, Letňany, Prosek, Slovanka. III. - X.
59. *Pterostichus melanarius* (Ill.) - 158 ex. - Březiněves, Ctěnice, Ďáblice, Letňany, Prosek, Slovanka. III. - VI., VIII. - X.
60. *Pterostichus niger* (Schall.) - 57 ex. - Březiněves, Ďáblice, Miškovice, Letňany, Prosek. IV. - VI., VIII. - X.
61. *Pterostichus nigrita* (F.) - 5 ex. - Březiněves, Ctěnice, Letňany +, Slovanka. IV., IX. - X.
62. *Pterostichus oblongopunctatus* (F.) - 76 ex. - Ctěnice, Ďáblice, Letňany, Miškovice. III. - V., IX.
63. *Pterostichus strenuus* (Panz.) - 5 ex. - Březiněves, Miškovice. III. - V.
64. *Pterostichus vernalis* (Panz.) - 2 ex. - Letňany. IV. - V.
65. *Calathus ambiguus* (Payk.) - 33 ex. - Letňany, Prosek, Slovanka. IV., VI., VIII. - X.
66. *Calathus melanocephalus* (L.) - 54 ex. - Letňany, Prosek, Střížkov. IV. - X.
67. *Agonum dorsale* (Pont.) - 376 ex. - Březiněves, Ctěnice, Miškovice, Letňany, Prosek, Slovanka. III. - VI., VIII. - X.
68. *Agonum fuliginosum* (Panz.) - 1 ex. - Miškovice. IV.1982.
69. *Agonum marginatum* (L.) - 43 ex. - Březiněves, Letňany +. IV. - VI., IX. - X. 1983.
70. *Agonum muelleri* (Herbst.) - 4 ex. - Ctěnice, Letňany, Prosek. IV. - VI.
71. *Agonum obscurum* (Herbst.) - 6 ex. - Miškovice. IV.1983.
72. *Platynus assimilis* (Payk.) - 164 ex. - Ctěnice, Ďáblice, Miškovice. III. - VI., IX.
73. *Microlestes maurus* (Sturm.) - 1 ex. - Prosek. VI.1983.

Souhrn

Hranici dominantnosti určují autoři většinou na 4 % (KLAUSNITZER, RICHTER, 1980). Bereme-li toto za závazné, patří mezi dominantní 7 druhů :

1. <i>Agonum dorsale</i> (Pont.)	10,50 %
2. <i>Harpalus distinguendus</i> (Duft.)	8,77 %
3. <i>Harpalus rufipes</i> DeGeer	6,31 %
4. <i>Harpalus aeneus</i> (F.)	6,20 %
5. <i>Pterostichus cupreus</i> (L.)	6,06 %
6. <i>Platynus assimilis</i> (Payk.)	4,58 %
7. <i>Pterostichus melanarius</i> (Ill.)	4,41 %

Dominantní druhy tedy tvoří 46,83 % sběrů.

Ze srovnání s prací (JELÍNEK, BÍLÝ) vyplývá, že *Anisodactylus signatus* (Panz.) je nově nalezeným druhem pro území Velké Prahy a širšího okolí. Dále je znovu potvrzen výskyt druhu *Pterostichus vernalis* (Panz.), který byl podle (JELÍNEK, BÍLÝ) sbírán v Praze a širším okolí jen do roku 1920. Tento druh však uvádí (FORMÁNKOVÁ, 1973), sbírala jej v letech 1971-72 v Praze - Jinonicích. V poslední době byl *Pterostichus vernalis* sbírán i na jiných lokalitách (např. Praha-Zbraslav, II.1983, P. Ričl lgt.coll.).

Druh *Acupalpus meridianus* (L.) byl podle (JELÍNEK, BÍLÝ) sbírán v Praze a širším okolí do roku 1950. Ve sbírce J. Pavlíčka je exemplář s lokalitou Praha (Prokopské údolí ?), IV.1959., S. Bílý lgt.

Mezi pozoruhodné nálezy patří *Dicheirotichus rufithorax* (C.R. Sahlb.) a *Amara sabulosa* (Aud.- Serv.). K zajímavým patří *Bembidion quinquestriatum* Net., *Licinus depressus* (Payk.), *Amara convexiuscula* (Marsham).

Dokladové exempláře všech 73 uvedených druhů jsou v mé sbírce.

Závěrem děkuji docentu RNDr. Karlu Hůrkovi, CSc., za pomoc při determinaci a za poskytnutí některých literárních pramenů.

Z u s a m m e n f a s s u n g

In meiner Arbeit führe ich 73 Arten der Carabidae, die ich in dem nord-östlichen Rande Prags in den Jahren 1982 und 1983 gesammelt habe, an. Zu den dominanten Arten (mit mehr als 4 %) gehören *Agonum dorsale* (Pont.), *Harpalus distinguendus* (Duft.), *Harpalus rufipes* DeGeer, *Harpalus aeneus* (F.), *Pterostichus cupreus* (L.), *Platynus assimilis* (Payk.), *Pterostichus melanarius* (Ill.). Zu den interessanten Arten gehört *Anisodactylus signatus* (Panz.), der zum ersten Mal auf dem Gebiete Großer Prag vorkommt. Weiter sind das *Dicheirotichus rufithorax* (C.R. Sahlb.) und *Amara sabulosa* (Aud.- Serv.).

L i t e r a t u r a

- FORMÁNKOVÁ M., 1973 : Střevlíkovití (Coleoptera, Carabidae) poloruderálních a ruderálních ploch v okolí Prahy (bionom.studie).
Dipl. práce, PřF UK, Praha. 166 pp.
- JELÍNEK J., BÍLÝ S., : Komplexní přírodovědecký výzkum hlavního města Prahy a širšího okolí s ohledem na hmotnou dokumentaci změn životního prostředí. Číslo : R 21/73 D.
Přír. muz. Nár. muzea, Praha. 33 pp.
- KULT K., 1947 : Klíč k určování brouků čeledi Carabidae Československé republiky II. Entomol. příručka č. 20, Praha. 199 pp.
- PULPÁN J., HÚRKA K., 1980 : Check-list čeledi Carabidae ČSSR.
- KLAUSNITZER B., RICHTER K., 1980 : Qualitative und quantitative Aspekte der Carabidenfauna der Stadt Leipzig.
Wiss. Z. Karl - Marx - Univ. Leipzig, Math. - Naturwiss. R., 29.
Jg., H. 6. Leipzig. 567 - 573.
- TURIN H., 1981 : Provisional checklist of the European ground-beetles (Coleoptera: Cicindelidae et Carabidae). Monografieën van de Nederlandse entomol. vereniging No.9. Amsterdam. 250 pp.

Adresa autora (Anschrift des Autors) :

Jan Farkač, U kapliček 34 / 6, 180 00 Praha 8.